

Makale Künyesi (Araştırma): Gözgeç Mutlu, H. ve Aydoğdu Atasoy, Ö. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerine gastronomik bakış. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 729-744.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1369176>

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNE GASTRONOMİK BAKIŞ

Havva GÖZGEÇ MUTLU¹
Özlem AYDOĞDU ATASOY²

ÖZET

1894'te Sivas şehrine bağlı Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde doğan ve 1973 yılında doğduğu köyde vefat eden Veysel'in hayatı 1931 yılında Sivas'ta düzenlenen Âşıklar Bayramına katılmasıyla değişmiş ve ünü köyünü aşarak tüm ülkeye yayılmıştır. Kırk yaşına kadar sazı eşliğinde usta malı eserler söyleyen Veysel bu yaştan sonra kendi şiirlerini yazmaya ve söylemeye başlamıştır. Geçimini diyar diyar dolaşıp hem çalıp hem de söyleyerek sağlayan halk şairinin günümüze kadar ulaşan 180 adet şiiri tespit edilmiştir. Veysel bu şiirlerinde aşk, gurbet, vatanseverlik başta olmak üzere pek çok konuyu ele almıştır. Bu konulardan birisi de toprak ve onun insanlığa sunduğu nimetlerdir. Âşık Veysel, eserlerinde toprak ve topraktan gelen nimetlere ayrı bir önem vermiş ve pek çok şiirinde meyve, sebze, tahıl ve bakliyat gibi gastronomik öğeleri sıklıkla kullanmıştır.

Bununla birlikte Âşık Veysel'in yaşadığı yirminci yüzyılın başlarında da Türk mutfacı oldukça zengindi. O dönemlerde yemek sofraları insanların bir araya geldiği, sohbet ettiği, hikâyeler anlattığı, sosyal ilişkiler kurduğu yerlerdi. Aynı şekilde Âşık Veysel'in yazdığı ve Anadolu'nun her bir köşesinde söylediği eserleri de yemek masaları gibi insanları bir araya getiren ve paylaşımı teşvik eden zengin bir mirası ifade etmekteydi. Bir bakıma Âşık Veysel yaşadığı coğrafyanın sahip olduğu gastronomik değerleri eserlerinde işlemekte bunu da sazıyla sözüyle dile getirmekte idi.

Çalışma, Âşık Veysel'in şiirlerindeki gastronomi öğelerini belirleyerek değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda şairin 180 adet şiiri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Analiz için MAXQDA nitel araştırma programından yararlanılmıştır. Veysel'in şiirleri programa yüklenmiş ve şiirlerde yer alan gastronomik öğeler ortaya çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda Âşık Veysel'in şiirlerinde toplam 52 adet gastronomik öğeye rastlanmıştır. Bu öğeler içinde en sık tekrarlanan ilk beş öğenin sırasıyla "bal", "meyve", "tuz", "ekmek" ve "buğday" olduğu tespit edilmiş ve bu öğelerin ne tür (gerçek, mecazi, benzetme, istiare gibi) anlamlar taşıdığı tartışılmıştır. Ayrıca öğelerin sıklığını görsel olarak da ifade edebilmek için kelime bulutu oluşturulmuştur. Bu öğelerin ortaya çıkarılmasının dönemin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı hakkında bilgiler vereceği düşünülmektedir. Alan yazında daha önce bu tür bir

¹ Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Erdek Meslek Yüksekokulu, Sağlık Turizmi İşletmeciliği, Dr. Öğr. Üyesi. hgozgec@bandirma.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-3891-8960>

² Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Erdek Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Öğr. Gör. oatasoy@bandirma.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7028-6866>

araştırmanın yapılmamış olması çalışmayı önemli kılan hususlardan biridir. Bu çalışmanın hem edebiyat hem de gastronomi bilim dallarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: Âşık Veysel, gastronomi, bal, meyve, tuz, toprak, içerik analizi.

GİRİŞ

Âşık Veysel'in doğumu, kendi yaşadığı döneme göre normal bir doğum hikâyesi gibi görünse de aslında pek çok insana göre farklıdır. Annesi Gülizar, Veysel'i dağdan, koyun sağmadan dönerken yol kenarında doğurmuştur. Yani Veysel'in tenine ilk değen ve sesini ilk duyan toprak olmuştur. Toprağın sesi aynı zamanda Veysel'in de sesidir (Aslan, 1982). Bundan mıdır bilinmez ama Veysel tam bir toprak sevdalısıdır (Bakiler, 2022, s. 53). Veysel'e göre toprak insanlığın evidir, yuvasıdır, anasıdır. İnsanları büyüten, besleyen ve kucaklayan da yine topraktır. İnsan topraktan gelir ve toprağa döner (Öz, 2013, s. 27). Bunu bilen Âşık Veysel şiirlerinde tabiat, çiftçi-çiftçilik, tarla, meyve-sebze, ağaç, bitki, çiçek gibi konulara sıklıkla değinir. Şair bu vesileyle bir manada toprağa olan sevdasını, minnetini ve topraktan gelen nimetlere olan vefasını şiirlerinde dile getirmiştir. Âşık Veysel'in bu şiirlerinde doğa, köy hayatı ve geleneksel yaşamın izlerine de sıkça rastlanır. Bu bağlamda, Anadolu'nun zengin tarım ürünleri ve hayvancılık kültürü, onun eserlerinin temel unsurlarından biridir. Bu eserlerde sıkça bahsedilen köy yaşantısı, tarım faaliyetleri, doğal güzellikler ve dönemin yiyecekleri onun şiirlerinde canlı bir şekilde betimlenir.

Âşık Veysel ve eserleri, alan yazında Türk Dili ve Edebiyatı, Halk Kültürü ve Türk Halk Müziği başta olmak üzere İlahiyat, Felsefe ve Sosyoloji gibi bilim dalları tarafından incelenmiştir. Disiplinler arası çalışmaların rağbet gördüğü günümüzde, mevcut alan yazın tarandığında edebiyat ve gastronomi dallarını birleştiren ulusal ve uluslararası çalışmaların az olduğu görülmekle birlikte bu çalışmaların sayısının her geçen gün arttığı da dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili ulusal yayınlara bakıldığında Kaya (2008) halk edebiyatında yemek destanlarını incelemiş ve bu eserlerin "Sımatiye" adı altında Kaygusuz Abdal'a ait olduğunu belirtmiştir. Bu eserlerde sebzelere, kebablardan, köftelerden, böreklerden, çöreklerden, pilavlardan, turşulardan, tatlılardan, salatalardan ve meyvelerden bahsedildiğini ortaya koymuştur. Gündüzöz (2017) çalışmasında Kaygusuz Abdal'ın Sımatiye'lerinde yemek figürünü ele almıştır. Bu eserlerde yiyeceklere simgesel olarak farklı anlamlar yüklenmiş ve bazı yemekler övülmüştür. Sarıkaya (2019) Türk mutfak kültürünün şiirle ilişkisini incelemiş ve Ravzî'nin pilav kasidesini özel olarak ele almıştır. Şair, bu şiirinde uzun bir süre yemediği ve özlem duyduğu pilav yemeğini çeşitli benzetmeler kullanarak övmüştür. Cerrahoğlu (2015) yöresel ürün tanıtımında âşıkların rolünü incelemiştir ve Âşık Veysel'in "Yurt Ürünleri" şiirine yer vermiştir. Kıran (2023) Âşık Mürsel Sinan'ın şiirlerinde yemek unsurlarını incelemiş ve bazı şiirlerinde gurbet, uzakta olma ve sıla özlemi temalarının bölgesel yemek kültürü ile ilişkilendirildiği tespit etmiştir.

Yemekler dışında meyveler de edebi eserlerde kendine yer bulmuştur. Veysel'in etkilendiği ünlü halk şairlerinden birisi olan Karacaoğlan meyvelere yüklediği anlamlarla tabiatla var olan unsurları şiirlerinde başarılı bir şekilde kullanmıştır. Karacaoğlan'ın şiirleri incelendiğinde genel olarak bazen imaj, bazen istiare bazen de benzetme yoluyla meyve kelimesinin kendisi de dâhil olmak üzere elma, ayva, nar, turunc, üzüm, kiraz,

portakal ve zerdali gibi meyvelerin kullanıldığı görülür (Özcan, 2008, s. 231). Aliş (2008) de çalışmasında meyvelerin edebiyat alan yazınında önemli bir yer kapladığını tespit etmiştir. Aliş'e göre edebiyatta atasözü, deyim, şiir, fıkra, hikâye ve roman türlerinde görülen meyveler ayrıca aşk duygusunun ifadesinde de önemli bir aracı olarak kullanılmıştır. Duman (2013) Kırşehir türkülerinde yer alan meyveleri tespit etmek üzere yaptığı çalışmasında başta elma, nar, ayva, turunç olmak üzere kiraz, fındık, zerdali, hurma, iğde ve karpuzun türkülerde sıklıkla kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Elma, masal, halk hikâyesi ve destanlarda doğurganlık, güç ve manevî desteği anlatmanın bir ifadesi olarak kullanılmıştır. Manilerde ve saz şiirinde evlenme isteği, sevgilinin güzelliğini anlatma gibi amaçlarla da kullanılmıştır (Aksoy, 2007). Ayva (2009)'ya göre de elma, Türk halk edebiyatı ve folklorunda bir motif olarak bolluğun, bereketin, zürriyetin, yaşamın, sağlığın sembolü olarak yazılı ve sözlü kaynaklarda sıkça kullanılmaktadır. Elma, aynı zamanda âşık edebiyatının temsilcileri olan âşıkların şiirlerinde de renginden, şeklinden ve tadından dolayı sevgililerin fizikî özelliklerinin ifade edilmesinde bir benzetme aracı olarak kullanılmaktadır.

Meyveler dışında tuz ve ekmek de Türk kültür ve edebiyatında başvurulan gastronomik öğeler arasında yer almıştır. Samsakçı (2012) Türk kültür ve inanç sisteminin çok önemli bir unsuru olan "tuz"u ve beraberinde de tuzun kutsiyeti ve tuzla ilgili inançları mitolojik dönemlerden günümüze kadar ki süreç içerisinde araştırmış ve Türk kültür ve edebiyatının sosyal, kültürel, dinî ve edebî yönden önemli bir tuz alan yazınına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir öge olan ekmek de geleneğe ait birçok şiirde nimet, bereket, bolluk, kısmet ve helalleşme sebebi olarak kullanılmıştır (Göktaş, 2021).

Edebiyat ile gastronomi ilişkisini araştıran uluslararası çalışmalara bakıldığında da Ambarwati vd. (2020) Joko Pinurbo'nun "Khong Guan Ziyafeti" şiirinde aile ilişkilerini gastronomik metaforlar üzerinden eleştirmişlerdir. Yakın okuma ve gastro-eleştirel okuma yöntemleriyle, "kahve, çay ve bisküviler, gofretler ve Lebaran'a özgü geleneksel atıştırmalıklar" insan yaşamını anlatmak için bir metafor olarak kullanılmıştır. Stuligrosz (2021) Orta ve Yeni Komedi dönemlerindeki edebiyat eserlerinde ve gastronomik şiirlerde görülen "mutfak icatları motifini" ele almıştır. Bou (2022) çalışmasında duyguların gastronomik şiir yoluyla nasıl ifade edilebileceğini ve yiyecek ile duygu arasındaki bağlantıları tasvir etmiştir.

Yukarıda da incelenen çalışmalar ışığında Âşık Veysel gibi önemli bir şairin eserlerini gastronomik açıdan ele almanın başta edebiyat ve gastronomi bilim dalları olmak üzere ilgili alan yazınlara önemli katkılar sunacağı ve bu konudaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada Âşık Veysel'in şiirlerinde geçen gastronomik öğeleri tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada "*Âşık Veysel'in şiirlerinde kullandığı gastronomik öğeler nelerdir?*", "*Âşık Veysel'in şiirlerinde en sık tekrarlanan gastronomik öğeler nelerdir ve bu öğeler neyi ifade etmektedir?*", "*Âşık Veysel'in kullandığı gastronomik öğelerin geçtiği şiirler hangileridir?*" gibi sorulara cevap aranmıştır. Veysel'in eserlerindeki gastronomik öğelerin hangi anlamları taşıdığını bilmek gastronominin halk edebiyatı ile nasıl entegre olduğunu kavramaya yardımcı

olacaktır. Ayrıca bu öğelerin kullanımı, o dönemdeki günlük yaşam, sosyal yaşam, gelenek ve görenekler hakkında da bilgiler vererek edebi eserlerin dönemin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısının anlaşılmasına verdiği katkıyı da gözler önüne serecektir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Âşık Veysel

Veysel 79 yıllık ömründe pek çok hadiseyi bir arada yaşamış ve yaşadığı her bir olay Veysel'i yaşadığı döneme damga vuran bir âşık haline getirmiştir. Çünkü âşık denilen kişi, aşkı arayan, bulmak için saziyle sözüyle birlikte diyar diyar gezen ama ne çare ki bulamayan bu nedenle aşk acısı çeken, dertli, garip, fakir, biçare kişidir. Gerçi Veysel'in âşıklık geleneğinde yer alan âşık niteliklerini taşıyıp taşımadığı kaynaklarda farklı şekillerde geçmektedir. Kimi yazarlar Veysel'in bir âşık olduğunu savunmakta (Duymaz, 2017, s. 10; Alptekin, 2011, s. 35-37; Yıldırım, 2018, s. 129-130) kimi yazarlar ise ustacı olarak ilişkisi içerisinde yetişmediği, rüyasında bade içmediği haliyle kendisine verilen bir mahlasının olmadığı, lebdeğmez, muamma, atışma ve "dedim-dedi" şeklinde şiir söyleme özelliklerine sahip olmadığı gibi nedenlerle Veysel'in gelenek içerisinde yer alan bir âşık olmadığını ifade etmektedirler (Yakıcı, 2012, s. 102; Şimşek, 2016, s. 117; Kemikli, 2008, s. 3). Ancak şunu da kabul etmek gerekir ki kırk yaşına kadar sazi eşliğinde usta malı şiirler söyleyen Veysel, kırkıktan sonra başka birilerinin zorlamalarıyla değil bile isteye kendi şiirlerini yazmaya ve söylemeye başlamıştır (Bekki, 2021, s. 102). Veysel kendi şahsına münhasır bir üslupla ve sonsuz hayal gücüyle var ettiği eserleriyle adını ölümsüzler arasına yazdırmış büyük bir halk şairidir.

Oğuzcan (1970)'ın aktardığına göre Veysel 1933 yılına kadar köyünden dışarı hiç çıkmamış ancak bu tarihten sonra tüm yurdu köşe bucak dolaşmıştır. Nereye giderse gitsin Veysel'in köyüne olan özlemi asla dinmemiş aksine her gün daha da artmıştır (Turan, 2001). Veysel ayrı kaldığı zamanlarda ailesini, evini, tarlasını, bahçesini, dağı, tepesini, deresini kısacası köyünü çok özlemiş ve gurbet ateşi ile yanıp kül olmuştur (Sakaoğlu, 1973). Hatta şairin köyüne olan hasreti o kadar ağır basmıştır ki 1946 yılında görev yaptığı son enstitü olan Samsun/Lâdik Köy Enstitüsü'nde usta öğretici olarak çalışırken bir nevi istifa mektubu yerine de geçebilecek "Mektup" isimli bir şiir yazarak dönemin enstitü müdürüne iletmiş, köyüne gitmesi için izin verilmiş, ancak görev yerine zamanında dönmediği için görevinden ayrılmış sayılmıştır. Veysel bu tarihten sonra vefat edene kadar köyünde yaşamaya devam etmiştir (Özen, 2009). Bu nedenle şairin yaşadığı müddetçe huzur bulduğu belki de tek yerin Sivrialan köyü olduğu söylenebilir (Yıldırım, 2018).

Veysel'in köyünde olduğu zamanlarda en büyük uğraşı toprak olmuştur. Kendisi aynı zamanda bir çiftçidir. Sivrialan köyünü bereketli meyve bahçeleri ile ilk kez tanıştıran da odur (Bakiler, 1989). Veysel'in oğlu Ahmet Şatıroğlu bir röportajında "*Köyümüz sulak bir araziye sahip, su boşa akıp giderdi. Bu su yolunda dikili bir ağaç bile yoktu. Babam bu şartlarda bahçe kurdu köye. Babama başlangıçta çok güldüler ama bahçe ürün vermeye başlayınca herkes babamı örnek aldı.*" demiştir. Hatta "*bu topraklarda yetişmez.*" denilen köyde elma yetiştiren kişi de ilk odur (Öz, 2013, s. 21, 77). Veysel

bahçesine elmanın yanı sıra armut ve kiraz ağaçları da dikmiştir (Yıldırım, 2018). Kaya (2011)'nin aktardığına göre Veysel salatalık gibi sebzeleri de kendi eker, biçerdi.

Görüldüğü üzere Veysel için gastronomik öğelerin değeri son derece önemlidir. Bu nedenle Veysel eserlerinde bilhassa meyve, sebze, tahıl ve bakliyat gibi öğeleri sıkça kullanmıştır.

1.2. Gastronomi

Gastronomi kavramının ortaya çıkış tarihine ilişkin ilgili literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Larousse Gastronomique'a göre bu terimin ilk kez 1801 yılında Joseph Berchoux'un "Gastronomi ya da Tarladan Sofraya İnsan" kitabında kullanıldığı ve Fransızca dilinde yerleşik hale geldiği belirtilmektedir. Ek olarak Charles Monselet gastronomiyi "her yaş ve koşulda tadılabilen zevk" olarak tanımlamış ve bu terimin 1835 yılında Fransız Akademisi tarafından resmi olarak kabul edildiği kaydedilmiştir (Göker 2011; Lang, 1988; Mil 2009; Sarıışık ve Özbay, 2014; Scarpato, 2002).

Çeşitli bilim alanlarıyla ilişkilendirildiğinde, gastronomi hakkında yapılan tanım denemelerinin sayıca fazla olması şaşırtıcı değildir. Müller'e (2012) göre, gastronomi beslenme, biyoloji, ekonomi, duyuşsal, teknoloji, tarih, toplum ve kültür gibi farklı disiplinleri içeren disiplinler arası bir bilgi alanını kapsar.

Brillat-Savarin (1995)'in klasik kavramsallaştırmasına göre, "gastronomi", insanların yemek yerken dikkate aldıkları her şeyin temel bilgisidir. Poulain (2013)'e göre gastronomi, yemek pişirmenin estetik bir sanat olarak kabul edildiği, karmaşık bir mutfak sistemi ve yemek pişirme kurallarıyla birlikte sofrada adabının da estetize edildiği bir kavramdır. Castro ve arkadaşlarının (2016) görüşüne göre ise gastronomi, kültürlerin ve toplumların oluşum süreçlerini, sosyal kimlikleri ve bunları takip eden ayırım ve uyumları ele alarak, farklı üretim ve tüketim bağlamalarını anlamak için özel bir alandır. Ayrıca "gastronomi, yiyecek ve içeceklerin hijyen ve sanitasyon kuralları çerçevesinde belirli bir sistematik düzen içinde hazırlanarak göz ve damak tadına hitap edecek şekilde sunulduğu yemek kültürü veya yemek sanatı" olarak ifade edilmektedir." (Özdemir ve Dülger Altınar, 2019, s. 1).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Nitel araştırma, "algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41).

2.2. Çalışma Materyali

Çalışmanın materyalini Kaya (2011)'nin "Âşık Veysel" isimli kitabında yer alan Âşık Veysel Şatıroğlu'nun 180 şiiri oluşturmaktadır. Kitapta bu şiirlerin 173'ü doğrudan şiir olarak, diğer 7'si ise karşılaşmalar tarzında yer almıştır. Araştırmacılar tüm şiirleri araştırma kapsamında değerlendirmiştir. Toplam 180 şiirin 63'ünde (yüzde 35 oranında) gastronomik bir ögeye rastlanmıştır. Şiirler analiz öncesi tek tek detaylı şekilde incelenip

içerdikleri gastronomik öğeler tespit edilmiş, şiir isimleri de eklenerek analize hazır hale getirilmiştir.

Kaya (2011) tarafından yazılan kitabın materyal toplama aracı olarak seçilme nedeni, Âşık Veysel ile ilgili günümüze kadar yazılmış olan eserler arasında, şairin ulaşılabilen tüm şiirlerine kitabın sonunda ayrı bir bölümde ve belirli bir düzen içinde yer verilmiş olmasıdır.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Merriam (2018) nitel araştırmalarda doküman incelemesinin görüşme ve gözlem gibi ana veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanılan önemli bir yöntem olduğunu belirtirken, dokümanın anlamın ortaya çıkmasına ve belirsizliklerin giderilmesinde araştırmacılara yardımcı olduğunu vurgulamıştır. Her iki araştırmacı, kodlamaları birbirinden bağımsız yapmış ve sonrasında yapılan karşılaştırma sonrasında her iki yazarın da kodlamayı aynı şekilde yaptığını anlaşılmıştır. Bu sayede verilerin güvenilirliği de sağlanmıştır.

Âşık Veysel'in şiirlerinde en fazla tekrar eden kelime "su"dur. 36 kez geçen "su" kelimesi aşığın şiirlerinde "içecek", "doğanın bir unsuru" ve "çeşme başı" olmak üzere üç anlamda kullanılmıştır. Veysel'in suyu bir içecek yani gastronomik bir öge olarak ele aldığı şiirleri "Ağlayı Ağlayı Vardım Pınara" ve "Hepimiz Bu Yurdun Evlatlarıyız" isimli şiirleridir. Ancak suyun gastronomik bir öge olarak düşünülüp düşünülemediği tartışmalı bir konudur. Su genellikle yiyeceklere tat vermez ve özel bir lezzet de katmaz. Yemeklerin ön hazırlığında ve pişirme sürecinde kullanılan önemli bir bileşen olarak karşımıza çıkan su, özellikle çorbalar, soslar, hamur işleri ve birçok yemek tarifinde temel bir malzemedir. Dolayısıyla su, gastronomik deneyimlerde önemli bir rol oynayabilir ancak kendisi genellikle bir lezzet unsurundan ziyade diğer malzemelerin bir taşıyıcısı olarak düşünülebilir. Yukarıda sayılan nedenlerle "su" kelimesi analize tabi tutulmamıştır.

Word dosyasına şiirin sırası, sayfası ve şiirde geçen yiyecek ile içecek isimleri eklenmiştir. Bu Word dosyası analiz için MAXQDA nitel araştırma programına yüklenerek veriler toplanmıştır.

2.4. Veri Analizi

Çalışmada elde edilen bulguların analizinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, insanların veya grupların inançlarını, tutumlarını, düşüncelerini ve değerlerini ortaya çıkarmak için kullanılan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd. 2018). Bu analiz sürecinde veriler gruplara ayrılır, alt ve üst sınıflandırmalar yapılır ve bu veriler arasındaki ilişkiyi gösterecek matrisler hazırlanır. Gruplar genellikle sayısal veriler şeklinde sunulur ve bilgisayar tabanlı nitel veri analiz programları kullanılarak gerekli analizler gerçekleştirilir (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 273). Bu çalışmada içerik analizi için MAXQDA nitel araştırma programı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Âşık Veysel'in şiirlerindeki gastronomik öğelerin sıklıkları tespit edilmiştir. Bu kelime sıklıkları kelime bulutu ve tablo ile görselleştirilerek gastronomik öğelerin daha anlaşılır olması sağlanmıştır.

2.5. Bulgular

Bu bölümde Âşık Veysel'in şiirlerinde geçen gastronomik öğelerin ne olduğu, sıklıkları ve hangi şiirde geçtiği gibi bulgulara yer verilmektedir. Gastronomik öğelerin geçtiği şiirler ve kelime sıklığı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Gastronomik Öğenin Geçtiği Şiirler ve Kelime Sıklığı Tablosu

Gastronomik Öge	Sıklık	Gastronomik Öğenin Geçtiği Şiir
Bal	14	Sazıma Balta Gönül Bir Güzeli Sevmiş Ayrılmaz Yıllarca Aradım Kendi Kendimi Bir Ulu Kuş Olsam Uçsam Yürüsem Kardeşim Yârin Beyaz Gerdanında Âşıklar (I) Köy Enstitülerine Aldırma Cahilin Kuru Lafına Mimar Anlatamam Derdimi Dertsiz İnsana Veysel-Kul Ahmet (Karşılaşma)
Meyve	13	Saklarım Gözümde Güzelliğini Yurt Ürünleri Girdim Dostun Bahçesine Memlekete Destan Oldum Orman Türlü Türlü Seda Verir Ağaçlar Tarlam Hastane (II) Yeşil Bor Toprak
Tuz	5	Sen Bir Ceylan Olsan Ben de Bir Avcı Aşkın Beni Elden Ele Gezirdi Âşıklar (I) Seherde Yuvada Uyanır Kuşlar Mimar
Ekmek	4	Kulak Ver Sözüme Dinle Vatandaş Seherde Yuvada Uyanır Kuşlar Aramızı Kesti Dumanlı Dağlar Halkevi (I)
Buğday	4	Yurt Ürünleri Çakır-Veysel (Karşılaşma) Çiftçiler
Turunç	3	İşittim Dünyaya Gelin Diyorlar

		Bir Kökte Uzanmış Sarmaşık Gibi Dünya Geniş İdi Şimdi Daraldı
Aş	3	Aşkın Beni Elden Ele Gezdirirdi Orman Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Dut	3	Yurt Ürünleri Sazıma
Yağ	3	Yurt Ürünleri Balta Ağlar Veysel Çıkmaz Sesi
Balık	2	Sen Bir Ceylan Olsan Ben de Bir Avcı Veysel-Kul Ahmet (Karşılaşma)
Çemen	2	Âşıklar (I) Tecer
Elma	2	Yurt Ürünleri Yeşil Bor
Mısır	2	Emeklerim Zay Eyledi Sel Benim
Nar	2	Bir Kökte Uzanmış Sarmaşık Gibi Dünya Geniş İdi Şimdi Daraldı
Patates	2	Emeklerim Zay Eyledi Sel Benim Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Pirinç	2	Yurt Ürünleri Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Şarap	2	Yurt Ürünleri Âşıklar (I)
Arpa	1	Çiftçiler
Ayva	1	Dünya Geniş İdi Şimdi Daraldı
Biber	1	Âşıklar (I)
Börek	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Bulgur	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Cennet meyvesi	1	Okul (II)
Çiğ köfte	1	Yurt Ürünleri
Darı	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Et	1	Toprak
Fasulye	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Fındık	1	Yurt Ürünleri
Firik	1	Çiftçiler
Ispanak	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Karpuz	1	Yurt Ürünleri
Kaymak	1	Yurt Ürünleri
Keklik eti	1	Yurt Ürünleri

Kıyma	1	Yurt Ürünleri
Kumpir	1	Yine Selin Zamanı
Kuş üzümü	1	Yurt Ürünleri
Mercimek	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Nohut	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Pekmez	1	Yurt Ürünleri
Peynir	1	Yurt Ürünleri
Pilav	1	Yurt Ürünleri
Soğan	1	Yeter Gayrı Yumma Gözün Kör Gibi
Pırasa	1	Ne Acayip Bir Zamana Uğradık
Pirzola	1	Yurt Ürünleri
Portakal	1	Yurt Ürünleri
Sebze	1	Yeşil Bor
Süt	1	Toprak
Üzüm	1	Gel Birlik Kavline Girelim Kardeş
Yaş üzüm	1	Yurt Ürünleri
Yemek	1	Toprak
Yumurta	1	Kıyamam
Zerdali	1	Yurt Ürünleri

Tablo 1, Âşık Veysel'in şiirlerinde geçen 52 adet gastronomik ögenin sayısal olarak sıklığını ve ögelerin hangi şiirlerinde geçtiğini göstermektedir. En sık kullanılan öge "bal" olup, toplamda 14 kez geçmektedir, "Meyve" kelimesi ise 13 kez geçerek ikinci sıklıkta yer almaktadır. "Tuz" kelimesi 5 kez geçerken, "ekmek" ve "buğday" kelimelerinin her biri 4 kez kullanılmıştır. Daha az sıklıkla kullanılan ögeler arasında bulunan "turunç", "aş", "dut" ve "yağ" kelimeleri 3 kez, "balık", "çemen", "elma", "mısır", "nar", "patates", "pirinç" ve "şarap" kelimeleri ise 2 kez geçmektedir. Veysel'in şiirlerinde yalnızca bir kez geçen gastronomik ögeler ise "bulgur", "cennet meyvesi", "çiğ köfte", "darı", "et", "fındık", "firik", "ıspanak", "keklik eti", "kıyma", "kumpir", "kuş üzümü", "mercimek", "nohut", "peynir", "pilav", "soğan", "pırasa", "pirzola", "portakal", "sebze", "süt", "üzüm", "yaş üzüm", "yemek", "yumurta" ve "zerdali" dir.

Şairin şiirlerinde en fazla gastronomik ögeyi içeren şiir "Yurt Ürünleri"dir ve toplamda 21 farklı gastronomik öge içermektedir. "Ne Acayip Bir Zamana Uğradık" adlı şiir ise 10 gastronomik ögeyle ikinci sıradadır. "Orman" ve "Âşıklar (I)" şiirlerinin her biri 4 gastronomik öge içererek üçüncü sıradadır. "Emeklerim Zay Eyledi Sel Benim", "Toprak" ve "Yeşil Bor" şiirlerinin her biri de 3 gastronomik öge içerir ve dördüncü sırada yer alır. "Sazıma," "Balta," "Sen Bir Ceylan Olsan Ben de Bir Avcı," "Bir Kökte Uzanmış Sarmaşık Gibi," "Dünya Geniş İdi Şimdi Daraldı," "Çiftçiler," "Seherde Yuvada Uyanır Kuşlar" ve "Mimar" adlı şiirler ise her biri 2 gastronomik öge içeren şiirlerdir ve beşinci sıradadır.

Âşık Veysel'in şiirlerindeki gastronomik öğeleri gösteren kelime bulutuna Şekil 1'de yer verilmiştir:

Şekil 1. Âşık Veysel'in Şiirlerindeki Gastronomik Öğeleri Gösteren Kelime Bulutu

Şekil 1, Tablo 1'de sıklıkları verilen 52 adet gastronomik öğenin frekanslarına göre boyutlandırılmış halidir. Bu şekle göre "bal" kelimesi bu metinlerde en fazla kullanılan gastronomik öğedir. "Meyve" kelimesi de oldukça sık kullanılmakta ve balın hemen ardından gelmektedir. "Tuz", "ekmek", "buğday", "turunç", "aş", "dut", "yağ" gibi kelimeler ise daha düşük bir sıklıkla kullanılmaktadır. Sonuç olarak Şekil 1'de verilen "bal" ve "meyve" gibi bazı gastronomik öğelerin metinlerde belirgin bir şekilde vurgulandığı görülmektedir.

Âşık Veysel'in şiirlerinde 14 kez yinelenen "bal" kelimesi 10 kez gerçek, 4 kez de benzetme yoluyla mecaz anlamıyla kullanılmıştır. Şair, "İnleşir beraber yapardık balı" ifadesiyle sazı ile iş birliği yaparak geçimini sazından sağladığını ifade etmiştir. Diğer bir eserinde "Sen balsın da ben çeç miyim" dizesi ile balı karşılaştırma unsuru olarak kullanmıştır. Başka bir şiirinde "dudağında ballar gördüm" mısrası ile sevdiğinin dudağına olan hayranlığını belirtmiştir.

Veysel'in eserlerinde 13 kez tekrarlanan "meyve" kelimesinin 11 kez gerçek anlamı ile kullanıldığı belirlenmiştir. Kelime 2 kez de mecazi anlamda kullanılmıştır. Veysel bu şiirlerden birinde "Meyve çekirdeksin sen varsın orda" diyerek Tanrının yüceliğini vurgulamıştır. Diğer eserinde de sevdiğinin kendisine "Meyve vermez çalı dedi" dediğini söyleyerek sevdiğinin gözünde üretken biri olmadığını ifade etmiştir.

"Tuz" kelimesi şairin eserlerinde 2'si gerçek 3'ü mecazi olmak üzere 5 kez kullanılmıştır. Veysel mecazi ifadelerin ikisinde de "bala tuz katmak" deyimini kullanarak "işini yanlış yapan", "düzenbaz", "işin tadını kaçırın" kişileri ifade etmiştir.

Başka bir şiirinde ise bir çobanın koyununu tuz ile beslediği gibi kendisinin de sevdiğini tuz ile besleyeceğini hayal eder. Veysel ulaşamadığı sevdiği için de “*Tuzlu imiş yiyemedim aşımı*” ifadesini kullanır (Özcan, 2001, s. 106).

Âşıklık geleneğinde buğday, genellikle bereket, bolluğu temsil eden gastronomik öğelerden birisidir. Bu haliyle Âşık Veysel de buğday kelimesini eserlerinde kullanmıştır. Şair “*Topladın buğdayı ettin mi kârı*” dizesi ile günlük yaşam faaliyetleri ve ekonomik yaşam arasında ilişki kurmuştur.

Elma kelimesi Veysel'in şiirlerinde bir meyve olarak gerçek anlamı ile kullanılmıştır. “Yurt Ürünleri” şiirinde “*Amasya'nın elmasını/Yesem amma yesem amma*” diyerek elmayı övmüştür. Elma'nın geçtiği diğer eser ise “Yeşil Bor” başlıklı şiirinde “*Mis gibi kokar elması*” diyerek yine elmayı övmüştür.

Âşık Veysel'in eserlerinde de 4 kez geçen “ekmek” kelimesi hem gerçek hem de mecazi (iş) anlamda kullanılmıştır. Şair “*Çalışana ekmek çağırır gel gel*” ile “*Allah cömert amma ekmek bırakmaz/Oturup geçmiş konuşanlara*” dizeleri ile çalışan kişinin zorda kalmayacağı, bolluğa ereceğini anlatmak istemiştir.

Âşık Veysel'in “*Gönlümden hayal pilavı/Yedim amma yedim amma*” dizesi yemek arzusu içinde olduğu pilavı hayalinde yaşattığını göstermektedir.

Şair bir şiirinde de “turunç” ve “nar” meyvelerini sevdiğinin fiziki özelliklerine benzeterak duygularını “*Koynundaki turunç mudur, nar mıdır*” dizesi ile dile getirmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Âşık Veysel yirminci yüzyılda yaşamış bir Türk halk şairidir. Veysel yaşamının büyük bir kısmını tüm yurdu baştan sona dolaşarak geçirmiş, yaşamı ve eserleri her zaman Anadolu'nun aynası olmuştur. Şiirlerinde aşk, gurbet, vatanseverlik gibi pek çok konuya yer veren şairin şiirlerinde gastronomik öğeler de sıklıkla kullanılmıştır. Veysel'in şiirlerinde bu öğeleri kullanması aynı zamanda Anadolu mutfağının ve gastronomisinin zenginliğini de gözler önüne serer. Ayrıca Âşık Veysel'in eserlerindeki gastronomik öğeler, o dönemlerde halkın tercih ettiği besinlerin bir yansıması olarak da değerlendirilebilir. Bu nedenle halk şairinin eserleri ile gastronomi arasındaki ilişki Türk mutfak kültürünün derinliklerini yansıtan ve Anadolu'nun geleneksel yaşam biçimi, yemekleri ve mutfağına dair önemli izler taşıyan bir ilişkiyi ifade etmektedir.

Bu çalışmayla Türk Halk Edebiyatının konuları arasında yer alan önemli başlıklardan birisi olan Âşık Tarzı Şiir Geleneği'nin son dönem temsilcilerinden birisi olan Âşık Veysel'in şiirlerinde yer alan gastronomik öğeler tespit edilerek hem edebiyat hem de gastronomi alan yazınına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmada yöntem olarak içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda şairin şiirlerinde en sık tekrarlanan gastronomik öğelerin "bal" ve "meyve" olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en fazla gastronomik öğenin şairin "Yurt Ürünleri" adlı şiirinde bulunduğu görülmüştür.

Âşık Veysel'in incelenen 180 adet şiirinde tespit edilen gastronomik öğeler mevcut alan yazındaki çalışmalar ile pek çok yönüyle karşılaştırılabilir. Örneğin Gündüzöz (2017) çalışmasında bazı yemekleri övmüştür. Benzer olarak Âşık Veysel kendi şiirlerinde elma aracılığıyla yiyeceğe olan övgüsünü ifade etmiştir. Bu iki çalışma birbiri

ile bu doğrultuda paralellik göstermektedir. Ancak Ayva (2009) çalışmasında âşıkların elmayı şekilden ve tadından dolayı sevgililerin fizikî özelliklerinin belirtilmesinde bir benzetme aracı olarak kullandığını ifade ederken elma, Âşık Veysel'in şiirlerinde bir şehre özgü meyvenin övülmesi olarak karşımıza çıkmıştır. Bu da bize farklı âşıkların gastronomik bir ögeyi değişik şekillerde kullandıklarını göstermektedir. Bununla birlikte Veysel turunc ve narı sevgilinin fiziki özellikleri ile bağdaştırarak Ayva'nın tespitine katkıda bulunmuştur. Samsakçı (2012) Türk kültür ve edebiyatının sosyal, kültürel, dinî ve edebî yönden önemli bir tuz alan yazınına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Âşık Veysel'in eserlerinde de sıkça tekrarlanan bir gastronomik öge olan tuz, Samsakçı'nın bu tespitini doğrular niteliktedir. Bou (2022) çalışmasında duyguların gastronomik şiir yoluyla nasıl ifade edilebileceğini ve yiyecek ile duygu arasındaki bağlantıları tasvir etmiştir. Benzer olarak Âşık Veysel de gastronomik öğeler yoluyla duygularını tasvir etmiştir. Veysel bir şiirinde "tuz"u ulaşılmaz sevdiğini anlatırken kullanmıştır (Özcan, 2001, s. 106). Ekmek âşıklık geleneğine ait birçok şiirde nimet, bereket, bolluk, kısmet ve helalleşme sebebi olarak kullanılmıştır (Göktaş, 2021). Âşık Veysel şiirlerinde de ekmek yine bolluğu, bereketi temsil etmektedir. Bu iki çalışmanın sonuçları da birbiri ile örtüşmektedir. Buğday da şairin şiirlerinde günlük yaşamın nasıl idame edildiği ve ekonomik yapı ile ilgili ipuçları sunan gastronomik bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Sarıkaya (2019) çalışmasında Ravzî'nin pilav kasidesinde şairin özlem duyduğu pilav yemeğinden çeşitli şekillerde bahsetmiştir. Âşık Veysel de bir şiirinde yeme arzusu içinde olduğu pilavı hayalinde yaşattığını ve pilava özlem duyduğunu anlatmaktadır. Bu haliyle her iki çalışma da birbiriyle paralellik göstermektedir.

Şairin şiirlerinde sıkça işlediği gastronomik öğelerin neler olduğu, bu öğeleri hangi bağlamda ve nasıl kullandığı, öğelere hangi sembolik anlamları yüklediği, öğelerin günlük ve sosyal yaşamda hangi amaçla kullandığının belirlenmesi edebi eserlerin döneminin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı hakkında bilgiler vererek günümüze ışık tutması anlamında önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışma, Âşık Veysel'in eserlerini gastronomi açısından ele alan ilk çalışmalardan biri olması nedeniyle öncü bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın iki kısıtı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Âşık Veysel'in toplamda kaç eserinin olduğu tam olarak bilinemediği için çalışma Veysel'in tespit edilebilen 180 şiiri esas alınarak yapılmıştır. İkinci kısıt ise alan yazında çalışma konusu ile ilgili yeterli kaynak bulunamamasıdır.

Yapılan bu çalışma Âşık Veysel'in şiirlerindeki gastronomik öğeleri keşfetmek üzerinedir. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda sık kullanılan gastronomik öğelerin şair tarafından neden bu kadar sık kullanıldığı daha sonra yapılacak olan çalışmaların konusu olabilir. Gelecekteki çalışmalar şairin eserlerindeki temaları, sembolleri veya döneminin sosyal, kültürel ve siyasi bağlamını daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilir. Âşık Veysel'in şiirlerinin yanı sıra aynı dönemden veya farklı dönemlerden diğer âşıkların eserlerinde de gastronomik öğeleri araştıran karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca Türk halk edebiyatının diğer türleri (destanlar, maniler, tekerlemeler, türküler, masallar, ağıtlar, halk hikâyeleri gibi) ile gastronomiyi bir araya getiren başka çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. (2007). Türk halk edebiyatında anlatım aracı olarak elmanın kullanımına ontolojik bir yaklaşım. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 7(2), 41-56.
- Aliş, Ş. (2008). Bazı edebî eserlerimizde meyve. *Electronic Turkish Studies*, 3(5). 516-547.
- Alptekin, A. B. (2011). Âşık Veysel, Türküz türkü çağırırız (3. bs.). Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Ambarwati, A. Wahyuni, S. and Darihastining, S. (2020). Coffee, food and the crisis of indonesian family relationship in the poem of khong guan banquette by joko pinurbo. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 477, 88-92.
- Aslan, M. (1982). *Yunus İmre-Aşık Veysel, İki zirve*. Bakü.
- Ayva, A. (2009). Âşıkların dilinde 'elma-sevgili' ilişkisi. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1, 93-98.
- Bakiler, Y. B. (1989). *Âşık Veysel*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bakiler, Y. B. (2022). *Âşık Veysel*. İstanbul, Yakın Plan Yayınları.
- Bekki, S. (2021). *Halk Müziğinin Seyyar Radyosu Âşık Veysel*. İstanbul: Muhit Kitap.
- Bou, E. (2022). Gastronomic poetry: food and affect in a catalan setting. *Bulletin of Contemporary Hispanic Studies*, 4(1). 7-24.
- Brillat-savarin, A. (1995). *A fisiologia do gosto. trad. Paulo Neves*. São Paulo: Companhia das Letras.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. bs.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Castro, V. H. S. and Silva Félix, F. (2016). Comida, cultura e identidade: conexoes ~ a partir do campo da gastronomia. *Agora*, 18(1), 18-27. Available in: <https://online.unisc.br/seer/index.php/agora/article/view/7389>. (Accessed 9 May 2022).
- Cerrahoğlu, Münir. (2015). Küreselleşme sürecinde yöresel ürünlerin tanıtımının önemi ve bu bağlamda âşıkların tanıtımdaki yeri. *Folklor/Edebiyat*, 21(84), 211-222.
- Duman, M. (2013). Kırşehir türkülerinde meyve. *IV. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi TUDOK 2012 Bildirileri* içinde (ss. 795-810). İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Duymaz, A. (2017). Âşık Veysel'in 'Sarı Yıldız' türküsü ve çeşitlemeleri üzerine. *Dünya Ozanı Âşık Veysel Sempozyumu Bildirileri 2. Cilt 24-25 Mayıs 2015* içinde (ss. 9-18). Sivas.
- Göker, G. (2011). Destinasyon çekicilik unsuru olarak gastronomi turizmi: Balıkesir ili örneği. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Balıkesir.

- Göktaş, Ö. (2021). Türk kültüründe ekmekle ilgili inanışlar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Sakarya.
- Gündüzöz, G. (2017). Kaygusuz Abdal'ın simâtiyelerinde yemek figürü. *Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(4), 9-26.
- Kaya, D. (2008). Halk edebiyatında yemek destanları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 1(1), 77-90.
- Kaya, D. (2011). *Âşık Veysel*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kemikli, B. (2008). İki Veysel yahut aynadaki kırılma, *Buruciye Edebiyat Dergisi*, 4, 3-6.
- Kıran, F. (2023). Gurbetin aradığı memleket: Âşık Mürsel Sinan'ın şiirlerinde yemek unsurları üzerine bir inceleme. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 15-24.
- Lang, J. H. (1988). *Larousse gastronomique*. Londra: Crown.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri* (Turan, S., Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik.
- Mil, B. (2009). Yemek pişirmeden gastronomiye uzanan bakış açısıyla küreselleşen dünya. 3. *Ulusal Gastronomi Sempozyumu Bildirileri 17-18 Nisan 2009* içinde. Antalya.
- Oğuzcan, Ü. Y. (1970). *Âşık Veysel Şatıroğlu, dostlar beni hatırlasın* (1. bs.). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Edebiyat dizini: 21.
- Öz, G. (2013). *Alevilik - Bektaşilik bağlamında Âşık Veysel*. Ankara: Barış Kitap.
- Özdemir, G. ve Dülger Altın, D. (2019). Gastronomi kavramları ve gastronomi turizmi üzerine bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 1-14.
- Özen, K. (2009). *Âşık Veysel, selam olsun kucak kucak, hayatı ve şiirleri* (2. bs.). İzmir: Duvar Yayınları.
- Poulain, J.-P. ve Conte, J. (2004). *Sociologias da alimentação*. Editora da UFSC.
- Sakaoğlu, S. (1973). Veysel'de Sivrialan ve vatan hasreti. *Sivas Folkloru*, 1(4), 8.
- Samsakçı, M. (2012). Türk kültür ve edebiyatında tuz ve tuz-ekmek hakkı. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 36(36), 181-199.
- Sarışık, M. ve Özbay, G. (2015). Gastronomi turizmi üzerine bir literatür incelemesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(2), 264-278.
- Sarıkaya, E. (2019). Türk mutfak kültürünün şiire yansımaları bağlamında Ravzî'nin pilav kasidesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 16, 319-327.

- Scarpato, R. (2002). Gastronomy as a tourist product: The perspective of gastronomy studies. A-M Hjalager and G. Richards (Ed.) In *Tourism and Gastronomy* (pp. 65-84). Londra: Routledge.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stuligrosz, M. (2021). The motif of culinary inventions in the middle and new comedy and gastronomic poetry. *Symbolae Philologorum Posnaniensium Graecae et Latinae*, 31(1), 303-314.
- Şimşek, E. (2016). Âşık Veysel'in âşıklık geleneği içerisindeki yeri üzerine bir değerlendirme. *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4(9), 117-126.
- Turan, M. (2001). Cumhuriyet buluşması, gelenek ve Âşık Veysel. *Dost Dost*, 21, 10-11.
- Yakıcı, A. (2012). Geleneksel şirden türküye dönüşümün yaratıcı ve aktarıcısı olarak Âşık Veysel'in kültürel mirasa katkısı, *Milli Folklor*, 24(93), 101-111.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C. (2018). *Âşık Veysel - biyografi*. Ankara: Gece Kitaplığı.

A GASTRONOMIC PERSPECTIVE ON ÂŞIK VEYSEL'S POEMS

ABSTRACT

In 1894, in the village of Sivrialan in the Şarkışla district of Sivas, a renowned Turkish folk poet named Veysel was born, and he passed away in the same village in 1973. His life took a significant turn in 1931 when he participated in the Minstrel Festival held in Sivas, and from then on, his fame spread beyond his village to the entire country. Until the age of forty, Veysel sang masterful songs accompanied by his saz (a Turkish musical instrument), but after reaching this age, he began composing and singing his poems. Travelling throughout the country, playing and singing, Veysel earned his living, and a total of 180 poems have been identified that have survived to the present day. In his poetry, Veysel addressed various themes, including love, longing for home, and patriotism. One recurring theme in his works is the significance of the land and the blessings it provides to humanity. In his renowned poems, Veysel placed special importance on the earth and the bounties derived from it, often incorporating gastronomic elements such as fruits, vegetables, grains, and legumes.

During the early twentieth century, the period in which Âşık Veysel lived, Turkish cuisine was rich and diverse. Meals during that era were occasions for people to come together, engage in conversations, share stories, and build social connections. Similarly, the poems written by Âşık Veysel, sung in every corner of Anatolia, served as a rich cultural heritage that brought people together and encouraged sharing, much like the communal nature of dining tables. In a way, Âşık Veysel, through playing the saz and expressing himself in his works, reflected the gastronomic values inherent in the geography where he lived.

The study aims to identify and evaluate the gastronomic elements in Âşık Veysel's poems. In this context, 180 poems of the poet were examined using one of the qualitative research methods, content analysis. MAXQDA, a qualitative research program, was employed for the analysis. The poems were loaded into the program, and gastronomic elements present in Veysel's poems were identified. As a result of the study, it was determined that the first five repeated words in Âşık Veysel's poems are "honey," "fruit," "salt," "bread," and "wheat." The study discussed the nature of these elements, whether they carry literal, metaphorical, simile, or allegorical meanings. Additionally, a word cloud was utilized to emphasize the frequency of these elements. The discovery of these elements has facilitated the understanding of the socio-cultural and economic structure of the period. The fact that this type of research has not been conducted in the literature before is one of the significant aspects that make the study important. It is believed that this study will contribute to both literary and gastronomic fields.

Keywords: Âşık Veysel, gastronomy, honey, fruit, salt, soil, content analysis.